

Установа адукацыі
«Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце
ВДУ імя П.М. Машэрава

_____ В.І. Туркоўскі

Рэгістрацыйны № УД-_____/вуч.

Тэорыя літаратуры

(назва вучэбнай дысцыпліны)

**Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці:**

1-21 05 01-01 02	Беларуская	філалогія	(Літаратурна-рэдакцыйная	дзейнасць).
(код спецыяльнасці)	Літаратуразнаўства			
	(назва спецыяльнасці)			

2019 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове Адукацыйнага стандарту РБ ОСВО 1-21 05 01-2013, вучэбнага плана УВА па спецыяльнасці _____
(назва тыпавай вучэбнай праграмы (вучэбнай праграмы (гл. раздзелы 5-7 Парадку)), дата зацвярджэння, рэгістрацыйны нумар)

СКЛАДАЛЬНИК:

В.Ю. Бароўка, прафесар кафедры літаратуры, доктар філалагічных навук,
прафесар _____

(Імя, імя па бацьку, прозвішча, пасада, вучоная ступень, вучонае званне)

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

В.В.Лапацінская, кандыдат філалагічных навук, дацэнт, рэктар ДУДАД “ВАІРА”.

В.Ф.Падстаўленка, кандыдат філалагічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры
літаратуры ВДУ імя П.М.Машэрава

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай літаратуры

(назва кафедры-распрацоўшчыка вучэбнай праграмы)

(пратакол № 4 ад 16.11.2019);

Навукова-метадычным саветам ВДУ імя П.М. Машэрава

(пратакол № ____ ад _____)

Экспертызу правёў: _____ Г.А.Гладкова, нам. заг. кафедры па ВМР

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Мэта выкладання дысцыпліны заключацца ў тым, каб

- сістэматызаваць уяўленні пра асноўныя катэгорыі і паняцці сучаснага літаратуразнаўства;
- развіваць у студэнтаў здольнасці «кантэкстуальнага даследавання», супастаўляльнага аналізу фактаў і з'яў;
- сфарміраваць цэласнае ўяўленне пра асаблівасці сучаснага стану тэарэтыка-літаратурнага дыскурсу і літаратурна-мастацкай прасторы.

Задачы вывучэння дысцыпліны – выпрацаваць такую якасць мыслення, якая адпавядае ўзроўню праблем, што стаяць перад гуманітарнымі навукамі, развіваць навыкі цэласнага аналізу твораў з кваліфікаваным выкарыстаннем крытэрыяў мастацкасці.

Дысцыпліна адносіцца да дзяржаўнага кампанента.

Пералік дысцыплін з указаннем раздзелаў (тэм), засваенне якіх студэнтамі неабходна для вывучэння дысцыпліны

№ п/п	Назва дысцыпліны	Раздзел, тэма
1	2	3
1.	Гісторыя беларускай літаратуры	Усе раздзелы.
2.	Гісторыя рускай літаратуры	Усе раздзелы.
3.	Гісторыя замежнай літаратуры	Усе раздзелы.

Патрабаванні да засваення вучэбнай дысцыпліны (з улікам патрабаванняў адукацыйнага стандарту).

Змест вучэбнай работы і засваенне дадзенай вучэбнай дысцыпліны накіраваны на забеспячэнне наступных кампетэнцый:

акадэмічных:

- АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.
- АК-2. Валодаць сістэмным і параўнальным аналізам.
- АК-3. Валодаць даследчыцкімі навыкамі.
- АК-4. Умець працаваць самастойна.
- АК-5. Быць здольным прадугавяваць новыя ідэі (валодаць крэатыўнасцю).
- АК-6. Валодаць міждысцыплінарным падыходам пры вырашэнні праблем.
- АК-7. Мець навыкі, звязаныя з выкарыстаннем тэхнічных прыстасаванняў, кіраваннем інфармацыяй і працай з камп'ютарам.
- АК-8. Мець навыкі вуснай і пісьмовай камунікацыі.
- АК-9. Умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця;

сацыяльна-асобасных:

- САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасабовых камунікацый.
- САК-5. Быць здольным да крытыкі і самакрытыкі;

прафесійных:

- ПК-7. Выкарыстоўваць у працы сучасныя камп'ютарныя метады збору, апрацоўкі і захавання інфармацыі.
- ПК-8. Прадстаўляць вынікі навуковай працы ў адпаведнасці з адпаведнымі патрабаваннямі;
- ПК-12. Праводзіць аналіз практнай дзейнасці ў гуманітарнай сферы, распрацоўваць прапановы па павышэнні эфектыўнасці запланаваных даследаў.

Інфармацыйна-камунікацыйныя кампетэнцыі:

- валодаць метадалогіяй пошуку новага (інфармацыі, ідэй і да т.п.), метадыкай аналізу і адаптацыі ведаў да сваіх прафесійных запатрабаванняў.
- умець пераўтвараць інфармацыю ў спецыяльныя веды.
- фарміраваць інфармацыйную культуру навучэнцаў.

Праектныя кампетэнцыі:

- Усвядомлена і самастойна планаваць прафесійную дзейнасць.

- Усвядомлена будаваць прафесійную кар’еру.
- Знаходзіць аптымальныя рашэнні інавацыйнага характару.
- Быць здольным увасобіць свае задумы ў інавацыйны праект і рэалізаваць яго.
- Сістэмна ўдасканалваць навучальны працэс.
- Фарміраваць ў навучэнцаў здольнасць да пабудовы ўласнай навучальнай траекторыі.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен:

ведаць:

- адрозненні "вобраз" як своеасаблівай мовы і культуры ад "паняцця", "сістэмы" ад "цэласнасці";
- сучасную, цэласна-антрапалагічную версію структуры мастацкасці, увасобленую ў шматузроўневай мадэлі літаратурна-мастацкага твора;
- заканамернасці літаратурнага працэсу;
- сутнасць праблем, якія тычацца прыроды мастацкай творчасці;
- функцыі літаратуры як інструмента духоўнага ўдасканалення асобы;
- метадалагічныя параметры літаратуразнаўства;
- спецыфіку «аб’екта» і «прадмета» даследавання ў літаратуразнаўстве;
- склад шматузроўневай структуры твора;
- прынцыпы адносін паміж кампанентамі літаратурна-мастацкага твора;
- заканамернасці функцыянавання літаратурнага працэсу, звязаныя з фактарамі антрапалагічнымі, сацыяльнымі і эстэтычнымі (у прыватнасці, са спецыфікай ўзаемадзеяння дзвюх «моў культуры» – псіхікі і свядомасці);

умець:

- адрозніваць інтэрпрэтацыю ад навуковага аналізу літаратурна-мастацкага твора;
- аддзяляць "план зместу" твора ад "плана выражэння" (стылю);
- арыентавацца ў тэндэнцыях літаратурнага працэсу;
- аналізаваць літаратурна-мастацкі твор, што патрабуе, з аднаго боку, умець вылучаць план зместу (модусы мастацкасці і мастацкай тыпізацыі) і план выяўлення (стылю), а з другога, разглядаць змястоўныя ўзроўні як фактары, што вызначаюць спецыфіку стылю; спецыфіку «аб’екта» і «прадмета» даследавання ў літаратуразнаўстве;
- прынцыпы адносін паміж кампанентамі літаратурна-мастацкага твора;
- заканамернасці функцыянавання літаратурнага працэсу, звязаныя з фактарамі антрапалагічнымі, сацыяльнымі і эстэтычнымі (у прыватнасці, са спецыфікай ўзаемадзеяння дзвюх «моў культуры» – псіхікі і свядомасці).
- аналізаваць літаратурна-мастацкі твор у кантэксце пэўнага гісторыка-літаратурнага працэсу;
- кваліфікавана выкарыстоўваць крытэрыі мастацкасці;

валодаць:

- сістэмай асноўных паняццяў літаратуразнаўства ў іх гістарычнай сувязі і актуальным значэнні;
- метадыкай і метадалогіяй літаратуразнаўчых даследаванняў;
- навыкамі стылявога аналізу літаратурна-мастацкага твора з улікам яго шматузроўневай цэласнасці.

Агульная колькасць гадзін і колькасць аўдыторных гадзін. Размеркаванне аўдыторнага часу па відах заняткаў, курсах, семестрах. Форма атрымання вышэйшай адукацыі. Форма бягучай атэстацыі па вучэбнай дысцыпліне.

Всего количество часов по дисциплине	Курс	Семестр	Усяго аўдыторных гадзін _____ 46 _____ (кол-ць гадзін)		КСР	Форма бягучай атэстацыі па вучэбнай дысцыпліне	Форма атрымання вышэйшай адукацыі
			Лекцыі	Практычныя заняткі			
114	2	4	26	20	6	экзамен	дзённая

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Лекцыйныя заняткі: назвы тэм і іх змест

№ п/п	Назва тэмы	Змест
1.	Тэорыя літаратуры як навука	Прынцыпы пабудовы курса «Тэорыя літаратуры», які выконвае функцыю «філасофіі літаратуры» і падводзіць канцэптуальныя вынікі вывучэння літаратуразнаўчых дысцыплін на філалагічных факультэтах дзяржаўных універсітэтаў. <i>Задачы і змест</i> курса ў сувязі з удакладненнем аб'екта і прадмета даследавання ў літаратуразнаўстве, а таксама ў сувязі з карэкціроўкай навуковых магчымасцей метадалогіі. Яго адрозненне ад курса «Уводзіны ў літаратуразнаўства» і шэрагу курсаў па тэарэтычным літаратуразнаўстве. Тэорыя літаратуры як <i>адкрытая навуковая дысцыпліна</i>. Сувязь літаратуразнаўства з цэлым спектрам сумежных дысцыплін: філасофіяй, культуралогіяй, эстэтыкай, лінгвістыкай, псіхалогіяй, сацыялогіяй і г.д. Прычыны і заканамернасці ўзаемапранікнення гуманітарных дысцыплін. Арыентацыя тэорыі літаратуры, з аднаго боку, на фундаментальныя канцэпцыі, што прайшлі выпрабаванне часам, з другога – на класічныя і некласічныя традыцыі і тэндэнцыі ў сучаснай практыцы пісьменнікаў і літаратуразнаўцаў. Тэорыя літаратуры ў яе адносінах да <i>культурных каштоўнасцей</i>. Паняцце «каштоўнасая арыентацыя» ў культуры. Прадмет і аб'ект тэарэтычнага літаратуразнаўства, які ператварае філалагічную дысцыпліну ў філасофію літаратуры (у антрапалагічнае літаратуразнаўства). Сучасны стан навукі пра літаратуру. <i>Дыскусійныя праблемы тэорыі і метадалогіі</i>. Арыентацыя тэорыі літаратуры на дыялектычную метадалогію. Абнаўленне тэорыі літаратуры на шляхах эстэтыкі. Актуальнасць цэласнага (антрапалагічнага) падыходу да мастацкага твора. Стан тэарэтычнага літаратуразнаўства ў Беларусі.
2.	Прырода мастацкага мыслення і мастацкага твора як аб'ект вывучэння. Асоба як суб'ект і аб'ект эстэтычнай дзейнасці	Спецыфіка мадэлюючай (мастацкай) свядомасці і яе адлюстраванне ў мастацтве, у прыватнасці, у літаратуры. Спецыфіка рэфлексійнай (абстрактна-лагічнай свядомасці) і яе адлюстраванне ў мастацтве, у прыватнасці, у літаратуры. <i>Дыялектыка мастацкай свядомасці</i>. Сутнасць мастацтва. Мастацтва як з'ява эстэтычная. Ідэалагічная прырода эстэтычных адносін. Ідэалагічнасць мастацтва і літаратуры. <i>Пазнавальны</i> патэнцыял мастацтва. Мастацтва як з'ява маральна-філасофская. Антрапалагічная накіраванасць мастацкага пазнання. Камунікатыўны патэнцыял мастацтва. <i>Сацыяльнае</i> (злабадзённае) і <i>экзістэнцыйнае</i> (вечнае) як іманентныя складнікі мастацтва. Асноўная дыхатамія літаратурна-мастацкага твора: план зместу – план выяўлення, «феномен ідэй» – «феномен мовы». Спробы адназначнага вырашэння дыхатаміі ў гісторыі эстэтычнай і літаратуразнаўчай думкі. Антычная тэорыя прыпадабнення (мімесісу) як пункт адліку ў тэарэтычным літаратуразнаўстве і эстэтыцы. <i>Герменеўтычна</i> арыентаваныя канцэпцыі: тлумачэнне твора ў пэўным сацыякультурным рэчышчы; пошукі схаванага сэнсу, выяўленне якога патрабуе адпаведнай

		метадалогіі дэкадзіравання, дэшыфроўкі. «Рэальная крытыка» рускіх рэвалюцыянераў-дэмакратаў XIX стагоддзя, <i>сацыялагічна</i> арыентаванае (у тым ліку марксісцкае, пансацыялагічнае) літаратуразнаўства, псіхалагічная школа і інш. <i>Фармалістычныя</i> школы і тэорыі, якія вывучаюць не змест твораў, а сродкі, што яго перадаюць. Спробы вылучэння метатэксту (ідэйнага сэнсу) ад тэксту. Эстэцкія тэорыі «мастацтва для мастацтва», «чыстага мастацтва»; руская «фармальная школа»; структуралізм; эстэтычныя канцэпцыі, якія «абслугоўваюць» мастацкую практыку мадэрнізму, постмадэрнізму. Дыялектычны падыход да вырашэння кардынальнай дыхатаміі мастацкага твора з дапамогай паняццяў <i>структура, сістэма, цэласнасць</i>. Цэласнасць/сістэмнасць як характарыстыка <i>інфармацыйнай структуры</i>. Пастаноўка пытання пра ўзаемапрадстаўленасць зместу (канцэпцыі асобы) у форме цэласнай мадэлі, арганізаванай па прынцыпе адносін <i>кропля – акіян</i> пры дапамозе арыгінальнай трактоўкі традыцыйных катэгорый вобразаў і паняццяў як моў псіхікі і свядомасці, моў прыстасавання і пазнання – дзвюх моў культур. Адзінства пачуццёвага і інтэлектуальнага пачаткаў у вобразе. Цэласнасць як змястоўны аспект інфармацыі, што прадугледжвае наяўнасць асобы як аб'екта мастацкага і навуковага пазнання. <i>Цэласнасць</i> як аб'ектыўная перадумова эстэтычных адносін. Вытокі цэласнасці – адзінства псіхікі і свядомасці чалавека. Цэласнасць – якасная інфармацыйная характарыстыка, што абазначае як арганізаваныя (структураваныя) уласцівасці пазнаваемага аб'екта, калі дамінантная якасць, што вызначае сутнасць феномена ў выніку несумяшчальнасці з другаснымі, ператвараецца ў сваю процілегласць. Цэласнасць як універсальная катэгорыя, якая абазначае суадносіны ў інфармацыйным аб'екце пазнавальнага і прыстасавальнага пачаткаў. Пры гэтым унутраныя (якасныя) характарыстыкі «улаўліваюцца» свядомасцю (яна ператварае аб'ект у суб'ект, чалавека – у асобу), а знешнія (колькасныя) – псіхікай, і перадаюцца адпаведна паняццямі і вобразамі. Феномен цэласнасці ў мастацтве і культуры. <i>Цэласнасць і мастацкасць</i> (пастаноўка праблемы). Цэласнасць (адзінства змястоўнай і структурнай характарыстык) як метадалагічны прынцып, пакладзены ў аснову дадзенай праграмы. Цэласнасць як характарыстыка антрапалагічнай накіраванасці літаратуразнаўства. Вобраз як адмысловая мова культуры – як спосаб перадачы спецыфічна арганізаванай мастацкай інфармацыі, якая, з аднаго боку, успрымаецца пачуццямі, а з другога – мае канцэптуальныя рысы. Амбівалентная прырода вобраза. Вобраз і <i>знак</i>. Вобраз і паняцце. Цэласнасць мастацкага вобраза. Вобразы ілюстрацыйныя, публіцыстычныя, мастацкія. Архетыпы. Эстэтычнае (пачуццёва-інтэлектуальнае, непадзельнае) і навукова-аналітычнае ўспрыманне вобраза. Пісьменнікі-класікі (А.С. Пушкін, Л.М. Талстой, У.У. Маякоўскі, Я. Колас і інш.) пра прыроду і сутнасць мастацкай творчасці. Работы апошніх год беларускіх літаратуразнаўцаў. Месца мастацкай літаратуры сярод іншых відаў мастацтва. Размежаванне відаў мастацтва па матэрыяльных сродках стварэння вобразаў. Мастацтвы простыя (аднастаўныя) і сінтэтычныя.
--	--	---

		Эвалюцыя мастацтва ад першапачатковай сінтэтычнасці (сінкрэтычнае мастацтва) да дыферэнцыяцыі яго відаў. «Нярэчыўнасць» слоўна-мастацкіх вобразаў. Мастацкія магчымасці мастацтва слова – амбівалентнага слова, што адначасова перадае думку і адначасова яе «знішчае». Дыскусійнасць тэзіса «добрая літаратура – гэта дрэнна выказаная думка». Суадносіны рацыянальнага (абстрактна-лагічнага) і эмацыянальнага (псіхалагічнага) пачаткаў у літаратуры і іншых відах мастацтва. Пастаноўка пытання пра прадмет і аб’ект літаратуры. Узрастанне ролі літаратуры ў культурнай сітуацыі XIX-XX ст. аслабленне ролі літаратуры ў культурнай сітуацыі апошніх дзясяцігоддзяў. Беларуская літаратура ў культурнай сітуацыі Беларусі XIX-XX ст. Паняцце «асоба» ў жыцці, мастацтве, навучы. Аснова сучасных навуковых уяўленняў пра асобу (фундаментальныя ідэі З. Фрэйда, Э. Фрома, К.Г. Юнга, В. Франкла, Э. Ільянкова і інш.). Адрозненне асобы ад індывіда. Навуковае абгрунтаванне такіх неабходных літаратуразнаўству (хоць і ўласна не літаратуразнаўчых) паняццяў, як <i>асоба, характар, псіхіка, свядомасць, прыстасавальніцкія і пазнавальныя адносіны, духоўная дзейнасць чалавека</i>. Канцэпцыя ўзаемаабумоўленасці ў чалавеку псіхафізіялагічнага (прыроднага) і духоўнага (культурнага) пачаткаў, бессвядомага і свядомага. <i>Шматузроўненасць</i> (цела – душа – дух) цэласнай асобы, што мае прыроднае і культурнае вымярэнні. Прыстасавальніцкія (бессвядомыя) і пазнавальныя (свядомыя) адносіны асобы да свету і да сябе. Асоба як суб’ект і аб’ект эстэтычных адносін і эстэтычнай дзейнасці. <i>Светаадчуванне і светапогляд</i> (пачатковая стадыя якога – <i>светаразуменне</i>). Неабходнасць і магчымасць персаналізацыі свету, наданне «карціне свету» пэўнага «твару». Паняцце эстэтычнай устаноўкі. Эстэтычная дзейнасць: эстэтычнае перажыванне жыцця (ніжэйшая форма) эстэтычнае ўспрыманне твораў мастацтва – суперажыванне і сатворчасць (сярэдняя форма), мастацкая творчасць (вышэйшая форма). «Самаактуалізацыя» асобы. Эфект катарсісу. Асоба (канцэпцыя асобы: светапогляд, выяўлены праз светаадчуванне) як <i>аснова «плана зместу»</i> ў структуры слоўна-мастацкага твора. Папярэдняя пастаноўка стрыжнёвай для філасофскай эстэтыкі праблемы: калі б не было асобы – не было б умоў для ўзнікнення самога феномену мастацкасці. Асоба і цэласнасць. Асаблівая актуальнасць для мастацтва духоўнага пачатку ў чалавеку. «Чалавеказнаўства» – сутнасць літаратуры. Цэласнасць асобы і праблемы мастацкай творчасці. Духоўная змястоўнасць асобы (дзе духоўнасць – это якасць разумных адносін), <i>структураграмадскай і індывідуальнай свядомасці</i>. Вылучэнне наступных тыпаў свядомасці (размешчаных у гарызантальнай плоскасці па ступені ўзрастання «свядомага», канцэптualaнага пачатку): <i>эстэтычнай, маральнай, рэлігійнай, прававой палітычнай, эканамічнай, навуковай, філасофскай</i>. Вылучэнне ўзроўняў вертыкальных, якія характарызуюць навуковую якасць тыпаў свядомасці: узровень <i>міфалагічны, ідэалагічны, навуковы і філасофскі</i>. Цэласная трактоўка праблем свядомасці, інтэграцыя ўсіх форм і ўзроўняў грамадскай і індывідуальнай свядомасці. Асоба як «ансамбль сацыяльных адносін».
--	--	---

		Структура <i>эстэтычнай</i> свядомасці. Значэнне літаратуры для працэсу духоўнага ўдасканалення асобы, а таксама для стварэння прыдатнага духоўнага клімату ў грамадстве. <i>Персонацэнтрычная валентнасць літаратуры</i> . Далучэнне да мастацкіх каштоўнасцей як неабходная ўмова фарміравання паўнавартаснай асобы. «Літаратурацэнтрызм», яго пазітыўныя і негатыўныя аспекты. Спецыфіка ўзаемаадносін грамадства і літаратуры ў Беларусі.
3.	Модусы мастацкасці. Стратэгіі мастацкай тыпізацыі. Творчы (мастацкі) метады	Вопыт разгляду літаратурнага твора як шматузроўневай з’явы. <i>Шматузроўневая</i> мадэль твора як спосаб адлюстравання шматузроўневай асобы, а таксама шматузроўневай яе духоўнага космасу. Паслядоўная іерархізацыя ўсіх неабходных і магчымых узроўняў твора. Аўтаномнасць кожнага ўзроўню, нягледзячы на дэтэрмінаванасць (эфект цэласнасці: сумяшчэнне несумяшчальнага). Універсальны (пазамастацкі) змест (універсум) – светапоглядныя асновы мастацкага зместу (маральна-філасофскія стратэгіі) – модусы мастацкасці (стратэгіі мастацкай тыпізацыі) – стыль – універсум. Феномен мастацкасці. Папярэдняя характарыстыка паняццяў, дэталізацыя кожнага ўзроўню. Адносная рэлятывнасць вылучаных узроўняў. Іх адначасовая разгорнутасць і ў бок ідэальнага, паэтычнага зместу, і ў бок іх знакавага выяўлення ў тэксце. Страта абсалютнага характару «змястоўнага» ці «фармальнага» статусу ўзроўняў. Замена дыхатамічнасці «змест – форма» – шматступеннасцю. Увядзенне ў сувязі з гэтым паняцця <i>ўнутранай формы</i>. Узаемапрадстаўленасць усіх узроўняў адно ў адным. Немагчымасць лакалізацыі любога ўзроўню і разам з тым неабходнасць гэтага пры навуковым аналізе (эфект цэласнасці). <i>Наватарскі</i> характар цэласнай метадалогіі даследавання твораў. Шматузроўненасць твора як спосаб пераадолець супярэчнасць паміж духоўным, нематэрыяльным зместам і матэрыяльнымі сродкамі яго фіксацыі, паміж «герменеўтычным» (лагічным успрыманнем на ўзроўні сэнсу) і «эратычным» (эмацыянальным успрыманнем на ўзроўні пачуцця) падыходамі да мастацкага твора. Шматузроўненасць (сістэмнасць) і цэласнасць. Шматузроўненасць як характарыстыка інфармацыйнай структуры: як <i>сістэмны</i> падыход да <i>цэласнасці</i>, як адноснае (і разам з тым максімальна магчымае) спасціжэнне цэласнасці. Мяжа спасціжэння мастацкай цэласнасці – дыялектычнае адлюстраванне яе як сістэмнасці пры адначасовым «сатворчым суперажыванні». Шматузроўненасць паняцця «<i>вобразная канцэпцыя асобы</i>» як асновы мастацкага зместу. Асоба <i>аўтара</i> («аўтарская пазіцыя»), асоба <i>апавядальніка</i> (вобраза аўтара), асобы <i>герояў</i> (персанажаў), асоба <i>чытача</i> (свядомасць, якая ўспрымае). «Вобразная канцэпцыя асобы» як перадумова <i>суб’ектнай арганізацыі</i> твора. <i>Суб’ект свядомасці</i> і <i>суб’ект маўлення</i> ў творы. <i>Аўтар</i> (пісьменнік) як <i>літаратуразнаўчая</i> катэгорыя. <i>Чытач</i> як <i>літаратуразнаўчая</i> катэгорыя. <i>Дыялог</i> аўтара і апавядальніка, апавядальніка і героя, героя і чытача, чытача і аўтара як інфармацыйная структура суб’ектнай арганізацыі. Духоўна-мастацкае паняцце «<i>вобразная канцэпцыя асобы</i>» як спосаб мастацкай інтэграцыі пазамастацкіх фактараў творчасці (усіх форм грамадскай свядомасці: філасофскіх, сацыяльна-эканамічных,

		палітычных, маральна-рэлігійных і інш. вучэнняў і ідэалогій). «Вобразная канцэпцыя асобы» – перадумова супярэчлівага ўспрымання літаратуры як феномена сацыяльна-ідэалагічнага, уласна эстэтычнага, філасофска-экзістэнцыйнага. Суадносіны паняццяў <i>мастацкасць</i>, <i>модус мастацкасці</i>, <i>стратэгіі мастацкай тыпізацыі</i>, <i>персонацэнтрычная валентнасць</i>, <i>вобразная канцэпцыя асобы</i>, <i>мастацкі метаад</i>. <i>Мастацкасць</i> як характарыстыка пэўных адносін – тыпу зместу і тыпу стылю; <i>модус мастацкасці</i> як адносіны персонацэнтрычнай валентнасці да мастацкасці; <i>персонацэнтрычная валентнасць</i> як адносіны пазнання да прыстасавання ў працэсе станаўлення асобы; <i>стратэгіі мастацкай тыпізацыі</i> як адносіны модусаў мастацкасці да мастацкай структуры твора; <i>мастацкая структура твора</i> як шматузроўненасць, якая рэалізуе сістэмны падыход да цэласнасці. Мастацкі метаад (персонацэнтрычная валентнасць, пафас, прынцыпы абумоўленасці паводзін персанажа), метажанр, род і жанр як стратэгіі мастацкай тыпізацыі, што адначасова выступаюць у якасці модусаў мастацкасці. Гісторыя ўзнікнення паняцця «творчы метаад». Эвалюцыя паняцця «творчы (мастацкі) метаад» у савецкім літаратуразнаўстве. Неабходнасць дыялектычнага падыходу да паняцця «метаад». Сучасныя канцэпцыі. <i>Мастацкасць метаду</i>. Гісторыка-тыпалагічны і стадыяльна-індывідуальны бакі метаду. Персонацэнтрычная валентнасць, якая выяўляе <i>індэкс наяўнасці персонацэнтрызму</i>. Персонацэнтрычная валентнасць як гісторыка-тыпалагічны бок метаду, як <i>светапоглядны архетып</i>, што фарміруе маральна-філасофскія стратэгіі паводзін, канцэптуальна-светапоглядныя (сістэмныя, лагацэнтрычныя) адносіны і выяўляецца ў трох варыянтах: сацыяцэнтрызме, індывідуалізме і персонацэнтрызме. <i>Сацыяцэнтрызм</i> як арыентацыя на калектыўнае бессвядомае, на нарматыўную грамадскую мараль, якія становяцца «будаўнічым матэрыялам» <i>гераічнай</i> ментальнасці. <i>Індывідацэнтрызм</i> як разнавіднасць (побач з сацыяцэнтрызмам) <i>бессвядомага</i> засваення адносін чалавека са светам, арыентаваных на «эга», якое ў чалавеку супрацьстаіць калектыўнаму (маралі). <i>Індывідацэнтрызм</i> як абсалютызацыя прыродна-эгаістычнага пачатку; адсюль яго амаральнасць, антыгераічнасць, <i>татальная іронія</i> як яго аўтэнтычная ментальнасць, дэструктыўнасць у адносінах да сацыяцэнтрызму і персонацэнтрызму; пры гэтым ступень развітасці інтэлектуальнага пачатку збліжае яго з апошнім, але ўстаноўка на культ прыстасавальніцкіх адносін дае падставы трактаваць індывідацэнтрызм як разнавіднасць сацыяцэнтрызму. <i>Персонацэнтрызм</i> як ідылічны <i>культ асобы</i>, у якім выяўляецца ўніверсальны тып гармоніі, што дазваляе ў кантэксце пазнавальных адносін адэкватна суадносіць інтарэсы персоны, індывіда і грамадства. Пераасэнсаванне катэгорыі <i>пафас</i> як <i>гісторыка-тыпалагічнага</i> боку метаду. Трактоўка паняцця <i>пафас</i> Гегелем, В.Р. Бялінскім, іх паслядоўнікамі (Г.М. Паспелавым і інш.). Абгрунтаванне неабходнасці родавай, генералізуючай катэгорыі для ўсіх вядомых відаў пафасу. Тыпалагізацыя ідэалаў (жыццёвых праграм, сістэм каштоўнасцей) асобы як перадумова для з’яўлення эстэтычнага складніку пафасаў.
--	--	--

		Аналіз прыроды асабістых (у канчатковым выніку – заўсёды грамадскіх) <i>ідэалаў</i>. Сістэма «<i>Аўтарытарных ідэалаў</i>» (АІ), што выяўляюць сацыяцэнтрычную арыентацыю героя. Сістэма «<i>Гуманістычных ідэалаў</i>» (ГІ), што выяўляюць персанацэнтрычную арыентацыю асобы. Характарыстыка гэтых ідэалаў, іх узаемасувязь. Канцэпцыя В.І.Цюпы, яе асэнсаванне цэласнага падыходу да твора. Характар суадносін АІ і ГІ як сутнасць, сэнсавае ядро кожнага канкрэтнага пафасу. Зводная (цэласная) схема «формул» пафасаў. Нараджэнне пафасу як эстэтычнай катэгорыі на аснове пэўнага «ідэалагічнага светасузірання». Аналіз <i>героікі</i> (гармоніі сацыяцэнтрычнага тыпу), <i>сатыры</i>, <i>трагізму</i> – вялікай духоўна-эстэтычная трыяды, што грунтуецца на АІ; аналіз «<i>ідыліі</i>», ідылічнага культу асобы (гармоніі персанацэнтрычнага тыпу, сапраўднай гуманістычнай гармоніі, <i>гумару</i>, <i>драматызму</i> – новых стратэгий мастацкай тыпізацыі, заснаваных на ГІ, што ўзніклі параўнальна нядаўна). Розныя тыпы іроніі (камічная, трагічная, саркастычная, рамантычная). Праблема камічнага ў літаратуры. Пафас як самастойная стратэгія мастацкай тыпізацыі, як модус мастацкасці, як эстэтычная памяць мастацтва і як адзін з бакоў творчага метаду. Паводзінныя стратэгіі персанажа, свядома ці бессвядома абумоўленыя, як <i>стадыяльна-індывідуальны</i> бок метаду. Прырода абумоўленасці (канкрэтна-гістарычныя прынцыпы мастацкага асваення жыцця) у розных мастацкіх сістэмах (напрамках): у <i>антычнай літаратуры</i>, <i>сярэднявечнай літаратуры</i>, <i>літаратуры эпохі Адраджэння</i>, у <i>літаратуры Асветніцтва</i>, <i>класіцызму</i>, <i>рамантызму</i>, <i>рэалізму</i>, <i>мадэрнізму</i>, <i>постмадэрнізму</i>. Прырода абумоўленасці паводзін герояў і спецыфіка літаратурнага працэсу ў XX ст. Метад як цэласнае адзінства гісторыка-тыпалагічнага і <i>стадыяльна-індывідуальнага</i> бакоў, персанацэнтрычнай валентнасці і пафасу, з аднаго боку, і паводзінных стратэгий персанажа (прынцыпаў абумоўленасці паводзін героя), з другога. Дыялектыка мастацкай сістэмы (напрамку) і канкрэтнага творчага метаду. Метад як <i>ідэалагічны архетып</i>, як ядро пэўнага светасузірання, у якім светапоглядныя характарыстыкі зліваюцца са светаадчувальнымі.
4.	Метажанр. Род	Два тыпы характараў у залежнасці ад іх сувязей з навакольным светам і духоўнай арыентацыяй асобы. <i>Моцная асоба</i> бунтарнага складу, што канфліктуе з асяроддзем; асоба, што знаходзіцца ў працэсе станаўлення і таму праходзіць выпрабаванне праз серыю канфліктаў; эвалюцыя асобы і характару, што вядзе да выпрацоўкі іншых сістэм каштоўнасцей; асоба, у якой духоўнае «шырэі» за характар, персанацэнтрычны пачатак мацнейшы за сацыяцэнтрычны. <i>Слабыя асобы</i>, нівеліяваныя – праз характар – абставінамі, якія самі сталі часткай абставін, асяроддзя (асобы, што «так і не сталі асобамі»); у слабых асобах сацыяцэнтрычная валентнасць глушыць расткі персанацэнтрызму. «Моцны» характар як аснова «<i>раманічнага</i>» зместу. «Слабы» характар як аснова «<i>эталагічнага</i>», «<i>норавапісальніцкага</i>» зместу. Агульнае, родавае паняцце для абодвух аспектаў – <i>метажанр</i>. Раманістыка і эталогія як метажанравыя, наджанравыя аспекты зместу, што аб'ядноўвае групы раманічных і

		эталагічных жанраў. Метажанр як стратэгія мастацкай тыпізацыі і як модус мастацкасці, у сукупнасці яны вызначаюць выбар асноўных паэтычных сродкаў. Імкненне раманістыкі да героіка-трагічных (сацыяцэнтрычных) або ідыліка-драматычных (персонацэнтрычных) разнавіднасцей пафасу, да такога тыпу сюжэтаўтварэння, які можа аб'ядноўваць мноства канфліктаў (да канцэнтрычных сюжэтаў). Паэтыка метажанру эталагічнага, што вызначаецца выразнай сацыяцэнтрычнай накіраванасцю: нораваапісальніцкі (як правіла, бытавы) канфлікт, нарысавага тыпу сюжэты (хранікальныя), сатырыка-гумарыстычная (магчымая і гераічная) пафасная дамінанта. Спецыфіка метажанру, што знаходзіцца ў плоскасці непасрэднага размежавання персонацэнтрычнага і сацыяцэнтрычнага пачаткаў. Эпас, лірыка і драма як роды літаратуры. Паходжанне паэтычных родаў. Першапачатковае адрозненне літаратурных родаў у «Паэтыцы» Арыстоцеля (канцэпцыя чалавека, які «дзеінічае» і «перажывае»; <i>дзеянне</i> і <i>стан</i> як спосабы існавання персанажаў). Тэорыя літаратурных родаў Гегеля і Бялінскага. Эпас і драма як «мысленне характарамі». Прызначэнне эпасу – перадаць складанасць, цэласнасць чалавечай асобы ў адзінстве трох яе бакоў: цялеснага, душэўнага, духоўнага. Асноўныя формы эпасу: гераічны эпас розных народаў, эпапея, раман. Лірыка як мысленне непасрэдна «духоўнасцю», без пасрэдніцтва характару. «Тыпізацыя свядомасці» ў лірыцы і звязаная з ёй медытатыўнасць. Лірыка і эпас як <i>палярныя</i> паняцці, што актуалізуюць, адпаведна, псіхалагічны і рацыянальны полюсы ў свядомасці асобы. Лірыка, эпас і драма як асобныя стратэгіі мастацкай тыпізацыі (і, адпаведна, модусы мастацкасці). Стылёвыя дамінанты ў розных родах. Паэтычныя асаблівасці лірыкі: эмацыянальна-экспрэсіўны пачатак маўлення; дэталі, якія выконваюць функцыі сімвалаў; актуальнасць слоўнага боку формы (асаблівая значнасць рытму і фанетыкі). Асновы вершавання. Паэтычныя асаблівасці эпасу (вынікаюць з галоўнай функцыі гэтага рода – «тыпізацыі быцця»): перавага апавядальніцкага пачатку маўлення; хранатоп; сістэма персанажаў, тып канфлікту, прынцыпы сюжэтабудовы; прадметная дэталізацыя, маўленне герояў, лексіка-сінтаксічны бок стылю. Паэтыка драмы: маўленне герояў (камунікатыўны, дзейсны пачатак маўлення) у форме маналога, дыялога, палілога, а таксама адпаведныя «эпічныя» кампаненты стылю, якія збліжаюць эпас і драму. Насычанасць рода (разам з жанрам) функцыяй «тэхналагічнага» архетыпа, што абслугоўвае архетыпы светапоглядна-ідэалагічныя.
5.	Жанр	Жанр і яго сучасныя тэорыі. Дзве <i>асноўныя жанравыя функцыі</i>: жанр як «<i>рэгулятар літаратурнай пераемнасці</i>» і як «<i>інструмент літаратурнай класіфікацыі</i>». Першая жанравая функцыя, яе сувязь з праблемай <i>міжжанравай</i> класіфікацыі твораў. Спецыфіка ва ўзнаўленні супярэчнасцей у жанрах прозы. Рэгулятар жанравай пераемнасці <i>апавядання</i> і малой прозы ў цэлым («дэманстрацыя супярэчнасцей»), <i>аповесці</i> (аналіз працэсу развіцця і вырашэння супярэчнасці – працэсу, які адбываецца праз пэўныя фазы), <i>рамана</i> (даследаванне клубка супярэчнасцей у іх прычынна-выніковых сувязях).

		пошук усеагульнай сувязі з’яў, поліфанізм). Другая жанравая функцыя, яе сувязь з праблемай <i>унутрыжанравай</i> класіфікацыі. Праблема жанравых меж. Навела, нарыс, апавяданне як разнавіднасці малога жанру. Паняцце <i>тып апавядання</i> (тып аповесці, рамана). Тыпалагічнае і гістарычна-канкрэтнае ў жанраўтварэнні. Амбівалентнасць жанравай прыроды. Вопыты сістэматызацыі жанраў. Заканамернасці фарміравання жанравых сістэм. Жанравыя <i>цыклы</i>. Праблема «сінтэтычных», змешаных жанраў. Сувязь росквіту асобных жанраў з пэўным светапоглядным станам эпохі. Паняцце жанравага мыслення (узаемадзеянне дзвюх уласна жанравых функцый), і ў гэтай сувязі выкананне жанрам функцый стратэгіі мастацкай тыпізацыі. Мастацка-гнасеалагічныя магчымасці жанру рамана. Чатыры стадыі развіцця рамана: <i>раман падзей, раман характараў, раман сітуацый, раман пазнання (гнасеалагічны раман)</i>. Тэндэнцыі развіцця рамана: ад авантурна-прыгодніцкага рамана – да рамана «гнасеалагічнага» (у аснове гэтай тэндэнцыі наступная заканамернасць: ад псіхікі – да свядомасці, ад чалавека – да асобы, ад сацыяцэнтрызму – да персонацэнтрызму). Персонацэнтрычная валентнасць і метадак як асноўныя фактары жанравай эвалюцыі. Дыскусійнасць паняцця жанравай структуры. Насычанасць жанру (побач з родам) функцыяй «тэхналагічнага» архетыпа, што абслугоўвае архетыпы светапоглядныя і ідэалагічныя.
6.	Стыль	Стыль як спосаб увасаблення абраных стратэгий мастацкай тыпізацыі, як своеасаблівая <i>мастацкая «тактыка»</i>. Стыль як «цэласнае адзінства ўсіх прынцыпаў мастацкай выразнасці і выяўленчасці» (Г.М. Паспелаў). Стыль як вышэйшая эстэтычная якасць мастацкіх твораў – як феномен эстэтычнага афармлення семантычнага руху ад светаадчування да светаразумення. Стратэгіі мастацкай тыпізацыі (модусы мастацкасці) як стылеўтваральныя фактары. Кампаненты стылю. Сітуацыя. Расстаноўка персанажаў каля пэўнага тыпу канфлікту з мэтай выяўлення суадносін характараў. Ансамбль асобаў у сітуацыі. Разгортванне сітуацыі ў сюжэце. Сучасныя тэорыі сюжэта. Вопыты пабудовы ўніверсальнай мадэлі сюжэта французскімі структуралістамі (распрацоўка нараталогіі на аснове даследавання У.Я. Пропама чароўнай казкі). Універсальная мадэль сюжэта ў літаратуры з пазіцый цэласнага падыходу да твора: універсальнасць зместу вызначае ўніверсальнасць сюжэта. Персонацэнтрычная валентнасць як фактар універсальнасці семантычнага боку сюжэта, што адлюстроўвае заканамернасць ператварэння індывіда ў асобу, «мёртвай душы» - у жывую. Універсальнасць сюжэта як наступства руху ад аднаго інфармацыйнага полюса да другога: ад полюса псіхікі (натуры) да полюса свядомасці (культуры). Сюжэты <i>хранікальныя і канцэнтрычныя</i>. Прасторава-часавая арганізацыя твора (<i>хранатоп</i>) як неад’емная частка характарыстыкі сюжэтабудовы. Сувязь сюжэта з метажанрам. <i>Эпізоды</i> як мінімальныя структурныя адзінкі сюжэта. Сюжэт і <i>матыў</i>. Літаратурная кампазіцыя. Крайняя тэрміналагічная размытасць тэрміна. Кампазіцыя кнігі, часткі, раздзела, сюжэта, фразы, партрэта і г.д. Канкрэтызацыя тэрміна ў кантэксце цэласнага падыходу

		да твора. <i>Фрагмент</i> як адзінка кампазіцыі. Межы фрагмента. <i>Архітэктоніка</i> як «глабальны» аспект кампазіцыі. Праблема знешніх і ўнутраных межаў тэксту. Сюжэтаскладанне і кампазіцыя – структурна-стылёвы «каркас» твора. Дэталь. Тэорыя <i>дэталі</i>. Неабходнасць вылучэння гэтага ўзроўню стылю. Ажыццяўленне суб'ектнай арганізацыі твора (дыферэнцыяцыя суб'екта маўлення і маўлення суб'екта свядомасці) праз дэталь. <i>Шматфункцыянальнасць</i> дэталі. Актуалізацыя дэталізуючага ўзроўню стылю ў XIX-XX ст. Маўленне, «маўленчая дэталізацыя». Маўленчая характарыстыка, <i>маўленчыя наводзіны герояў</i>. Аддзяленне <i>аўтарскага</i> маўлення ад маўлення <i>персанажаў</i>. Функцыянальны падзел унутранага і размоўнага маўлення персанажа. <i>Прамое маўленне</i> і яго разнавіднасці: дыялог, палілог, маналог, рэпліка. Тыпалогія <i>дыялога</i> па функцыях. Дыялогі аналітычныя, інтэлектуальныя; дыялогі з дваістай матывіроўкай (з падтэкстам). Тыпалогія <i>маналога</i>. Ірацыянальны маналог («плынь свядомасці») і яго разнавіднасці. Лагічны маналог. Маналог у форме дыялога. <i>Сказ</i> і яго сучасныя тэорыі. Функцыі ўскоснай мовы. Маўленне як прадмет адлюстравання. Сітуацыі маўленчай камунікацыі. Ажыццяўленне суб'ектнай арганізацыі твора (дыферэнцыяцыя суб'екта маўлення і суб'екта свядомасці) праз маўленне. Узрастанне ролі маўленчага ўзроўню стылю ў рэалізме. Творчасць Л.М. Талстога і Я. Коласа як <i>энцыклапедыя прыёмаў</i> маўленчай выразнасці. <i>Лінгвістычная рэальнасць тэксту</i>. Мастацкія магчымасці лексіка-марфалагічнай арганізацыі тэксту. Інтанацыйна-сінтаксічны ўзровень стылю, яго выразныя магчымасці. Фанетычныя сродкі (гукавыя паўторы, алітэрацыі, асанансы, паронімы) і іх мастацкія функцыі. Праблема самастойнай значнасці гукаў (фанем). Гукапіс ў паэтыцы XX стагоддзя. Рытм як арганізаванасць маўленчага руху. Паняцце «дынаміка рытмічнага існавання» (І.В. Жук). Дыскусійнасць азначэнняў рытму мастацкага тэксту. Значэнне рытмічнай арганізацыі тэксту ў паэтыцы XX стагоддзя. Сувязь мастацкага слова з модусамі мастацкасці і з вобразнай канцэпцыяй асобы. <i>Амбівалентнасць</i> мастацкага слова: культываванне думкі, рацыянальнага пачатку і адначасовая апеляцыя да пачуццёвага, псіхалагічнага пачатку асобы. Іншасказальныя магчымасці мастацкага слова. <i>Тропы</i>. Тэорыя <i>метафары</i>. Суадносіны паняццяў <i>стыль</i> і <i>тэхніка пісьменніка</i>.
7.	Генезіс мастацкага твора і літаратурнай творчасці	Гісторыка-генетычны аспект разгляду твора як даследаванне сукупнасці пазалітаратурных і ўнутрылітаратурных фактараў, што садзейнічаюць з'яўленню мастацкага твора. «Каўзальныя» і «іманентныя» перадумовы літаратурнай творчасці і іх суадносіны. Разгляд твора ў парадыгме «рэальнасць (гістарычная эпоха) – светаадчуванне і светапогляд геніяльнага аўтара – твор – чытач» як крыніца <i>герменеўтычнага</i> падыходу да мастацкага твора. Акцэнтаванне першых двух звён і рэдукцыя трэцяга. Абсалютызацыя пазамастацкіх фактараў рускай рэвалюцыйна-дэмакратычнай крытыкай XIX стагоддзя, псіхалагічнай школай, марксісцкім літаратуразнаўствам і інш. Разгляд мастацкіх фактараў нямецкай рамантычнай эстэты-

		кай, Гегелем, культурна-гістарычнай школай. Крытычнае асэнсаванне аднабаковых герменеўтычна арыентаваных канцэпцый, якія імкнуцца тлумачыць твор ў пэўным сацыякультурным ракурсе – выключна як феномен ідэй. Трактоўка катэгорый <i>геніяльнасць</i>, <i>талент</i>, <i>здольнасці</i> з пазіцый <i>цэласнага (антрапалагічнага) падыходу</i> да феномена мастацкасці (у прыватнасці, у кантэксце праблематыкі, звязанай з модусамі мастацкімі, перш за ўсё – з персанацэнтрычнай валентнасцю). <i>Геніяльнасць</i> мастацкая як інфармацыйныя здольнасці выпрацоўваць прыгажосць, з дапамогай якіх у чалавеку можна выявіць асобу. Мастацкі <i>талент</i> як інфармацыйныя здольнасці ствараць прыгажосць, з дапамогай якіх можна прадчуваць у чалавеку асобу. Мастацкія здольнасці як прыродны інфармацыйны дар фіксаваць у вобразах думку. Якаснае, а не колькаснае размежаванне катэгорый «здольнасці», з аднаго боку, «таленту» і «генія», з другога. Феномен творча-мастацкай адоранасці як феномен інфармацыйнай прыроды. Здольнасці як дар фарматворчасці, як пэўная тэхналагічная «рэч у сабе»; здольнасці і ўменне, што можа развіцца да ступені, уласцівай толькі таленту і генію. Іншы падыход да генезісу мастацкіх твораў. Абсалютызацыя трэцяга звяна. Погляд на твор як на тэкст, на сістэму «прыёмаў і сродкаў». Апалагеты «чыстага мастацтва» аб мастацкім творы як феномене мовы. Крытычны аналіз гэтай абсалютызацыі фарматворчасці. Умацаванне ў сучасным літаратуразнаўстве пазіцый літаратуразнаўцаў-філосафаў, што трактуюць мастацкую творчасць як форму грамадскай свядомасці, бачаць, з аднаго боку, залежнасць твора ад пазамастацкіх фактараў, з другога боку – улічваюць уласна эстэтычную спецыфіку (М.М. Бахцін, Ю.М. Лотман, іх не дагматычныя паслядоўнікі). М.М. Бахцін пра пазамастацкі генезіс літаратурна-мастацкіх форм. Мастацкі твор як суб’ект і аб’ект уздзеяння літаратурных традыцый і ўплываў. Тыпалогія традыцый: традыцыі пазамастацкія і ўнутрылітаратурныя (найперш – жанрава-стылёвыя). Законы фарміравання мыслення, асобы, значэнне біяграфічных фактаў для літаратурнай дзейнасці – пытанні на стыку розных навуковых дысцыплін. Спалучэнне вывучэння літаратурных твораў з боку іх генезісу з аналізам саміх твораў, са спасціжэннем іх рэальнага мастацкага патэнцыяла. Генезіс літаратурнага твора з пункту гледжання кампаратывістыкі (параўнальнага літаратуразнаўства). Прадмет кампаратывістыкі. Недастатковасць параўнальнага падыходу для высвятлення ўсяго спектра і кантэксту ўплываў, усіх крыніц генезісу твораў. Твор у кантэксце літаратурнага працэсу: асобны твор – сукупнасць твораў асобнага пісьменніка – нацыянальная літаратура – «міжлітаратурная агульнасць» – сусветная літаратура. Выдатны твор як перасячэнне розных уплываў: асобных, нацыянальных, міжнацыянальных – розных часоў народаў і цывілізацый. Паняцце <i>інтэртэксту</i> і <i>інтэртэкстуальнасці</i>. <i>Стылізацыі</i>. <i>Рэмінісцэнцыі</i>. <i>Народнасць</i> літаратуры. Сучасныя ўяўленні пра катэгорыю народнасці ў літаратуры. Народнасць рускай і беларускай літаратуры. Суадносіны катэгорый народнасць і персанацэнтрычная валентнасць (сацыяцэнтрызм, індывідацэнтрызм і персанацэнтрызм). Уздзеянне на літаратурную творчасць архаічнага міфа і рытуалу. Неаміфалагічнае літаратуразнаўства
--	--	--

		XX стагоддзя. Значэнне <i>міфа</i> для літаратурнай творчасці розных краін і эпох. Адрозненні міфалагічных вобразаў у мастацтве і літаратуры ад уласна міфаў. <i>Дэміфалагізацыя</i> як тэндэнцыя культуры новага часу. Міфалогія і літаратуры XX стагоддзя. Дыялектыка традыцый і наватарства ў літаратуры.
8.	Мастацкі твор у гісторыка-функцыянальным аспекце	Мастацкая цэласнасць у сістэме «рэальнасць – аўтар – твор – светаадчуванне і светапогляд чытача (у тым ліку конгеніяльнага аўтару)». Акцэнтаванне апошняга звяна ўказанай парадыгмы. Твор як аб’ект успрымання. Заканамернасці і ўзроўні ўспрымання мастацкага тэксту. Прыкладны разгляд твораў мастацтва (з пазіцый сацыялогіі, псіхалогіі, педагогікі і г.д.), ілюстрацыйная функцыя твораў. Твор як крыніца псіхалагічнай інфармацыі пра чалавека. Даследаванне твора ў шырокім культурным кантэксце з мэтай вывучэння ўсіх форм грамадскай свядомасці ў іх адзінстве. Твор як прадмет гісторыі, эстэтыкі, філасофіі, культуралогіі. Твор мастацтва і маральна-этычныя адносіны. Асаблівая значнасць этычнага для эстэтычнага. Уласна эстэтычны ўзровень твора. Механізмы «сатворчага суперажывання» чытача. <i>Творчая актыўнасць</i> чытача. Здольнасць счытваць размешчаную на ўсіх узроўнях твора інфармацыю. Вялікія творы – для вялікіх (конгеніяльных) чытачоў. Закон рэдукцыі мастацкай інфармацыі, звядзенне яе да даступнага мінімуму духоўна і эстэтычна неразвітай свядомасцю («ты чытаеш раман, раман чытае цябе»). Значэнне літаратуры ў працэсе духоўнага ўдасканалення асобы. Існаванне літаратурных твораў у часе як бясконца чарга ідэалагічных «<i>пераакцэнтацый</i>». Феномен зменлівасці ацэнак і рэпутацый твораў з цягам часу, у аснове якога ляжыць нязменны прынцып персанацэнтрычнай валентнасці. Пастаноўка праблемы: сусветныя дасягненні асобна ўзятай нацыянальнай літаратуры звязаны з універсальным гуманітарным <i>законам персанацэнтрызму</i>: персанацэнтрычная валентнасць <i>перадавых літаратур</i> аказваецца вышэй, чым персанацэнтрычная валентнасць эпохі, якая яе нарадзіла. «Элітарныя» канцэпцыі мастацтва. Чытацкая «эліта» – «масавы» чытач. Класіка – «масавая» літаратура. <i>Інтэрпрэтацыя і навуковы аналіз</i>: неабходнасць выразнага размежавання з улікам іх задач і функцый. Два літаратуразнаўствы. Узаемасувязь эсэістычнай інтэрпрэтацыі і метадалагічна выверанага аналізу. Немагчымасць іх аўтаномнага існавання. <i>Сацыялогія літаратуры. Рэцэптыўная эстэтыка</i>.
9.	Псіхалагізм у літаратуры	Паняцце псіхалагізму ў літаратуры. Розныя аспекты псіхалагізму. <i>Псіхалогія творчасці і псіхалогія ўспрымання</i> мастацтва. Псіхааналіз. <i>Прадмет псіхааналізу</i> (у тым ліку «літаратуразнаўчага») – сфера псіхічная, а не духоўна-эстэтычная. Псіхалагізм у шырокім і вузкім сэнсе. Псіхалагізм у шырокім сэнсе як вучэнне аб узаемадзеянні псіхікі і свядомасці; у <i>больш вузкім сэнсе</i> псіхалагізм як сістэма функцый, што звязваюць два розныя тыпы кіравання інфармацыяй: такі псіхалагізм узнікае там і тады, дзе і калі бессвядомае імкнецца самаідэнтыфікавацца праз свядомасць у фармаце светапогляду. Тры аспекты псіхалагізму ў літаратуры. Нязводзімасць псіхалагізму да апісання

		перажыванняў (любой інтэнсіўнасці); функцыя псіхалагізму – фіксаваць семантычны рух ад індывіда да асобы (персонацэнтрызму), фіксаваць трансфармацыю светаадчування ў светапогляд (ці пачатковую стадыю светапогляду: светаразуменне), <i>душэўнага – у духоўнае</i>. У гэтай сувязі трактоўка псіхалагізму не як «глыбокага пранікнення ў душу», а як мастацкай структуры персанажа, як складніка пэўнай мастацкай стратэгіі. Умовы ўзнікнення псіхалагізму як структуры персанажа: ён з’яўляецца там, дзе ёсць глыбінныя супярэчнасці душэўнага жыцця – супярэчнасці паміж розумам (з дапамогай якога выбудоўваецца светапогляд, сістэмна арганізуецца свет ідэй) і <i>душой</i> (для якой бессвядомае светаадчуванне з’яўляецца «светапоглядам»), паміж двума тыпамі кіравання інфармацыяй, – там, дзе выяўляе сябе персонацэнтрычная валентнасць. «Псіхалогія героя» як мастацкая структура персанажа, як рэалізацыя мастацкай стратэгіі. Супярэчнасці душэўнага жыцця і заканамернасці сюжэтаўтварэння. Відазмяненне форм і метадаў псіхалагізму ў гісторыі літаратуры. Логіка псіхалагізацыі літаратуры. <i>Персанаж-маска ў архаічнай і фальклорнай літаратуры. Маральна-сацыяльны тып</i> (сацыяцэнтрычны тып героя) у яго адносінах да псіхалагізму. Прырода і функцыі супярэчнасцей у адлюстраванні душэўнага жыцця герояў у паэтыцы <i>класіцызму і рамантызму</i>. Псіхалагізм у раннім <i>рэалізме</i>. Псіхалагізм і характар. Ад тыпа – да характару: <i>заканамернасці росквіту псіхалагічнай прозы ў рэалізме</i>. Рэвалюцыя ў адлюстраванні душэўнага жыцця герояў у сталым <i>рэалізме</i>. Сувязь псіхалагізму са шматступеннасцю характару, які адлюстроўвае, у сваю чаргу, шматузроўненасць асобы. Непасрэдная сувязь псіхалагізму з духоўнай праблематыкай, псіхалагізм як спосаб (механізм) пастаноўкі і вырашэння духоўных праблем. Суадносіны паняццяў <i>псіхалагізм і персонацэнтрычная валентнасць</i>. Тэрміны «псіхалагічная проза», «псіхалагічны раман». Увасабленне псіхалагізму з дапамогай псіхалагічнага аналізу, які ў плане зместу становіцца характарыстыкай персонацэнтрычнай валентнасці і метаду (модусаў мастацкасці), а ў плане стылю – спосабам перадачы працэсу, азначанага вышэй як «трансфармацыя светаадчування ў светапогляд». У такой інтэрпрэтацыі псіхалагічны аналіз мае непасрэдныя адносіны да структуры персанажа (характеру). Спосабы псіхалагічнага аналізу (тыпы псіхалагізму): <i>прамы</i> («адкрыты», «відавочны») псіхалагізм і ўскосны (латэнтны, «схаваны») псіхалагізм. Праблема сродкаў псіхалагічнага аналізу; дэталі і маўленне як асноўныя сродкі псіхалагічнага аналізу; узнікненне тэрмінаў <i>псіхалагічнае адлюстраванне</i> (у адрозненне ад уласна аналізу), <i>псіхалагічнае апісанне</i>, псіхалагічная <i>дынаміка</i> і г.д. Вяршыня псіхалагічнага рэалізму – творчасць Л.М. Талстога і Ф.М. Дастаеўскага. Канцэпцыя асобы ў творчасці Талстога і спосабы яе ўвасаблення. Паняцце «<i>дыялектыка душы</i>», якое вызначаецца паняццем «<i>дыялектыка розуму</i>». Творчасць Дастаеўскага і праблемы псіхалагізму. Паэтыка «<i>падводнай плыні</i>» (<i>падтэксту</i>) і тып псіхалагізму ў творчасці А.П. Чэхава. Логіка эвалюцыі псіхалагізму ў XX стагоддзі: ад персонацэнтрызму – да індывідацэнтрызму (М. Пруст, Д.
--	--	---

		Джойс і інш.). Канцэпцыя асобы і паэтыка псіхалагічнай прозы ў XX стагоддзі. Псіхалагізм у беларускай літаратуры. Традыцыі рускіх і заходніх пісьменнікаў XX стагоддзя ў беларускай псіхалагічнай прозе.
10.	Нацыянальнае як фактар мастацкасці ў літаратуры	Нацыянальнае і формы грамадскай свядомасці. Псіхалагічнае і рацыянальнае ў нацыянальным. Прырода нацыянальнага і прырода вобраза. Канцэпцыя «калектыўнага бессвядомага» і яго «архетыпаў» К.Г. Юнга. Вобраз калектыўнага бессвядомага і мастацкі вобраз. Літаратурны характар і нацыянальны характар. Праблема нацыянальнай ідэнтыфікацыі літаратурна-мастацкіх твораў. Адносна аўтаномнасць менталітэту і мовы ў творы. Феномен англа-, іспанска-, франка-, рускамоўнай і г.д. літаратур. Феномен рускамоўнай літаратуры Беларусі. Праблема сумяшчальнасці розных менталітэтаў і моў. Цэласная прырода твора і супярэчнасць: менталітэт – мова. Адлюстраванне калектыўнага бессвядомага ў менталітэце і мове. Праблема «канвертуемасці» мастацкіх тэкстаў, перакладу з адной мовы на другую. Розныя школы і прынцыпы мастацкіх перакладаў. Нацыянальнае як фактар мастацкай каштоўнасці твора. Нацыянальнае і мастацкае (мастацкасць). Нацыянальнае як мастацкая стратэгія. Нацыянальнае як найбольш яркая і выразная форма агульначалавечага. Пераадоленне нацыянальнай абмежаванасці ў творах сусветнай класікі. Аналіз заканамернасці ў кантэксце пераадолення праблематыкі нацыянальнага: сусветныя дасягненні любой нацыянальнай літаратуры звязаны з гуманітарным законам персанацэнтрызму: персанацэнтрычная валентнасць перадавых літаратур аказваецца вышэй за персанацэнтрычную валентнасць эпохі, якая яе нарадзіла. <i>Розніца патэнцыялаў</i> дзвюх сістэм ідэалаў – гуманістычных (персанацэнтрычных) і аўтарытарных (сацыяцэнтрычных) – крыніца неабходнай літаратуры мастацкай пасіянальнасці, якая ўгрунтавана на экзістэнцыйным рэчыве: <i>волі да ісціны</i>. Трактоўка <i>культурнага выбуху</i> як прарыву ў сферы персанацэнтрычнай валентнасці, неразуменне культурнай каштоўнасці персанацэнтрызму – <i>прычына крызісу</i> ўсіх нацыянальных літаратур свету без выключэння. Архетыпныя мадэлі сітуацый, канфліктаў, сюжэтных хадоў, матываў, характараў у творах сусветнай класікі. Тэндэнцыі «каспалітызацыі» і «нацыяналізацыі» ў літаратуры. Крытыка канцэпцый як абсалютызацыі нацыянальнага, так і татальнага яго адмаўлення. <i>Самабытнасць літаратуры</i> (спалучэнне чужога вопыту са сваім) як абавязковы складнік мастацкай каштоўнасці. Некарэктнасць падмены мастацкіх крытэрыяў нацыянальнымі. Момент «нацыянальнай самаактуалізацыі» ў творы. Нацыянальнае ў эстэтычных перажываннях і ў эстэтычным аналізе. Асаблівасці нацыянальнага ў розных мастацкіх сістэмах, з'явах міжнацыянальных і сусветназначных: у класіцызме, рамантызме, рэалізме, мадэрнізме, постмадэрнізме. Нацыянальнае ў мастацкім творы як праблема сацыялогіі літаратуры.
11.	Крытэрыі мастацкасці	Прырода мастацкасці і крытэрыі мастацкасці. Праблема мастацкасці як аксіялагічна-нарматыўнай катэгорыі.

		Мастацкасць – катэгорыя, якая фіксуе адносіны мастацкага зместу і стылю. Разгорнутая характарыстыка катэгорыі. Мастацкасць як спосаб існавання абстрактна-лагічнай інфармацыі (ідэйна-мастацкага зместу), арганізаванай па законах прыгажосці пачуццёва ўспрымаемымі вобразамі; арганізацыя інфармацыі як інструмент (спосаб) асэнсавання і ацэнкі зместу – арганізацыя (стыль) уключаецца ў змест, ператварае стылеўтваральны змест у «рэчыва мастацкасці». Трактоўка паняцця «ступень мастацкасці» як ступені значнасці ідэй (тут мы кіруемся навукова-філасофскім крытэрыем – крытэрыем ісціны), што непасрэдна залежыць ад ступені індывідуальнасці і выразнасці вобразаў (тут уступае ў свае правы ўласна эстэтычны крытэрыі), у якіх і жывуць гэтыя ідэі. <i>Ступень мастацкасці</i> як выяўленне і падкрэсліванне ў матэрыяле, арганізаваным па законах вобразнага мыслення, такіх яго бакоў і адносін, якія не супярэчаць універсальным законам аб’ектыўнай рэальнасці; у такім выпадку ступень мастацкасці становіцца паказчыкам вобразнага пазнання рэчаіснасці, дзе вышэйшая мяжа – філасофія ў вобразах. Фармулёўка «закона мастацкасці»: ступень дасканаласці мастацкіх твораў вызначаецца не якасцю ідэйнага матэрыялу і не арсеналам выразных сродкаў, а, у першую чаргу, ступенню адпаведнасці выразнасці ўвасобленай сістэме ідэй. Сінтэз маральнага і філасофскага пачаткаў, уключаных у эстэтычнае як <i>гарантыя аб’ектыўнасці</i> крытэрыяў мастацкасці. Паколькі якасць духоўнасці вызначае параметры эстэтычныя, а не наадварот, крытэрыі мастацкасці складваюцца з ацэнкі плана зместу (у прыватнасці, філасофіі этыкі) і звязанага з ім плана выяўлення (стылю). Прынцып «дыялектычная шматмернасць ідэй вызначае якасць іх выяўлення» (чым глыбей змест – тым больш своеасаблівы стыль) як навуковы крытэрыі мастацкасці ісціна і прыгажосць ў літаратуры. <i>Формула мастацкай каштоўнасці</i>: прыгажосць – дабро – ісціна (перасячэнне эстэтычнага – этычнага – філасофскага тыпаў свядомасці). Мастацкая каштоўнасць як філасофская катэгорыя, непасрэдна звязаная з паняццем персонацэнтрычнасці. Абгрунтаванне ўніверсальнасці духоўна-эстэтычных каштоўнасцей з пазіцый цэласнага аналізу: 1) духоўна-эстэтычная трыяда «прыгажосць – дабро – ісціна» з’яўляецца не абсалютным, ірацыянальна зададзеным пунктам адліку, а вынікам інфармацыйнага ўзаемадзеяння псіхікі і свядомасці; 2) гэта ўзаемадзеянне прывяло да таго, што пунктам адліку ў інфармацыйнай карціне свету стала асоба як сукупнасць прыродна-культурнай інфармацыі, структураванай з дапамогай татальнай дыялектыкі; 3) прынцыповая магчымасць існавання асобы прывяла да ўзнікнення феномена мастацкасці і актуальных модусаў мастацкасці. Сучасныя тэорыі мастацкіх крытэрыяў літаратурных твораў. Мастацкасць з пункту гледжання па-эстэцку арыентаваных і герменеўтычных канцэпцый «Літаратура Вялікіх Ідэй» і «ГЕЙМ-літаратура» як «чысты» феномен стылю, феномен мовы. Спробы абгрунтавання «аб’ектыўнасці» крытэрыяў «глыбіні зместу» і «віртуэзнасці формы» ў літаратуры за кошт абсалютызацыі суб’ектыўных адносін. Крытычны аналіз спроб стварэння ўласна эстэтычнай
--	--	---

		шкалы каштоўнасцей, спроб стварэння «ідэальнага тэксту», адарванага ад «ідэальнага» (усё больш і больш дасканаласці) сэнсу. Праблема аб'ектыўнасці крытэрыяў мастацкасці як праблема якасці навуковага мыслення, а не праблема густу ці асабістых адносін. Паняцце «патэнцыял мастацкасці». Аналіз заканамернасці: вышэйшай мастацкай гармоніяй адзначаны вяршыні вялікіх мастацкіх сістэм чалавецтва. Супадзенне аб'ектыўных і суб'ектыўных перадумоў, якое папярэднічае ўзнікненню шэдэўра. Эпоха романтизму як перадумова літаратурнага развіцця XIX-XX стагоддзяў: у наяўнасці ўсе мастацкія і духоўныя тэндэнцыі, якія будуць развівацца потым. Літаратурны працэс новага і наваейшага часу з пункту гледжання тэорыі мастацкай каштоўнасці. Тыпалогія літаратур як розных відаў духоўна-эстэтычнай дзейнасці чалавека. <i>Класічная</i> літаратура. <i>Фактары</i>, якія вызначаюць рэпутацыю твораў як класічных. Паняцці «нацыянальная» і «сусветная» класіка. <i>Вечныя тэмы</i> літаратуры (мастацтва) і класіка. Эпахальныя («вечныя») вобразы сусветнай літаратуры. Жыццятворчасць і літаратура. Жыццятворчасць класічных (і далучаных да іх) аўтараў. Прафесійная, «добра зробленая» літаратура. Аналіз тэзіса Л.М. Талстога: «Самая страшная небяспека для пісьменніка – апусціцца да прыёму». Класіка і прыём. <i>Масавая</i> літаратура. Бездухоўнасць камерцыйнага мастацтва. Забаўляльнага функцыя «чытва». Клішыраванне прыёмаў і сродкаў «вялікага» мастацтва, імітацыя мастацкасці. Узаемасувязь і ўзаемаўзбагачэнне высокамастацкай і масавай літаратуры. <i>Элітарная</i> літаратура. <i>Гейм-літаратура</i>. Феномен масавай культуры ў XX стагоддзі.
12.	Прынцыпы навуковага аналізу літаратурнага твора	Крытэрыі навуковасці ў літаратуразнаўстве. Узаемасувязь прадметаў і аб'ектаў літаратуры і літаратуразнаўства. <i>Метадалогія</i> (разгорнутая характарыстыка паняцця). Навуковасць і метадалогія. Метадалагічны крызіс у літаратуразнаўстве. Адмаўленне філасофска-антрапалагічных параметраў навукі пра літаратуру як першапрычына «філалагічнага» крызіса. Спроба канцэптуальнага аб'яднання ўсіх назапашаных супярэчлівых падыходаў да даследавання твораў, кожны з якіх у пэўнай ступені самастойны, неабходны этап у станаўленні антрапалагічнага літаратуразнаўства як навукі. Метадалогія цэласнага эстэтычнага аналізу мастацкага твора як адзін з перспектыўных сучасных напрамкаў у літаратуразнаўстве. Пераасэнсаванне ў цэласным кантэксце фундаментальных праблем літаратуразнаўства. Пераасэнсаванне прадмета і аб'екта даследавання літаратуразнаўцаў, якое намнога складаней, чым здавалася раней. Кампраміс паміж прыхільнікамі вывучэння літаратуры або як <i>тэксту</i>, або як <i>ідэйнай структуры</i> прапануецца шукаць не пасярэдзіне, а ў <i>іншай плоскасці</i>: неабходна цэласна разглядаць не тэкст і не паэтычны «свет ідэй», а <i>мастацкі твор</i> (па-новаму асэнсаваны), які нясе, з аднаго боку, ідэальны, духоўны змест, які можа існаваць, з другога боку, толькі ў выключна складана арганізаванай форме – мастацкім тэксце. Ключавыя словы, што характарызуюць метадалагічнае паняцце «цэласна-антрапалагічны аналіз літаратуры»: <i>інфармацыя, інфармацыйная структура, асоба, мастацкасць</i>; ключавое слова для характарыстыкі асобай інфармацыйнай структуры, прырода якой і становіцца ў канчатковым выніку прадметам цэласнага аналізу: <i>супярэчнасць, супярэчлівае існаванне прыстасавальных і пазнавальных</i>

		адносін. Паняцце «цэласны аналіз» як гнасеалагічны аксюмарон: «цэласны» – успрымаемы пачуццямі і таму непадзельны сэнс, што не паддаецца падзелу на «часткі» інфармацыйны сімбіёз; «аналіз» – паслядоўны і мэтанакіраваны падзел цэласнасці на «складнікі», на сістэмна арганізаваныя інфармацыйныя блокі, усвядомленыя як будаўнічы матэрыял цэласнасці, як момант (але не частка) мастацкага цэлага. Адсюль імператыў цэласнага падыходу: цэласны аб’ект, што ўспрымаецца пачуццямі, пазнавальны толькі як сістэма сістэм. Уменне з дапамогай аналізу ўсведамляць супярэчлівасць як іманентную ўласцівасць інфармацыйных па сваёй прыродзе аб’екта і прадмета даследавання – аснова асноў наватарскай метадалогіі. супярэчлівы – значыць, цэласны – прадмет даследавання; значыць, метадалогія павінна быць адэкватнай, дыялектычнай. Пераадоленне кардынальнай дыхатаміі літаратурнага твора – узаемапрадстаўленасці мастацкіх ідэй (сінанімічныя паняцці: мастацкі сэнс, мастацкі змест, аўтарская канцэпцыя, мастацкі свет, мастацкая карціна свету, паэтычная канцэпцыя, ідэйная задумка, сістэма абстрактна-лагічных паняццяў і г.д.) у стылі (сінанімічны рад: мастацкая форма, прыёмы і сродкі, паэтычная мова, выяўленчасць і выразнасць, паэтыка, вобразнасць, ідэальны тэкст і г.д.) – з дапамогай татальнай дыялектыкі. <i>Філасофска-антрапалагічнае</i> рашэнне <i>філалагічнай</i> праблемы: дзве мовы культуры, мова свядомасці (паняцці) і мова псіхікі (вобразы) утвараюць адзінае інфармацыйнае цэлае, дзякуючы яму стаў магчымы феномен мастацкасці. Мастацкасць і татальная дыялектыка. <i>Метадалагічныя прынцыпы аналізу</i> літаратурных твораў: выяўленне модусаў мастацкасці, усведамленне іх як дамінантных стратэгий мастацкай тыпізацыі, наступнае іх разгортванне на ўсіх узроўнях (найперш – стылёвых) і выяўленне сувязі гэтых стратэгий праз вобразную канцэпцыю асобы з рэаліямі, што яе нарадзілі. Пытанне пра паслядоўнасць выкарыстання прынцыпаў (пытанне пра метадалагічнае засваенне метадалогіі) вырашаецца ў кантэксце цэласнага падыходу з улікам метадалагічнага імператыву: адзінства аналізу і сінтэзу ў любым даследчым акце. Разгляд кожнага вывучаемага ўзроўню (элемента) як моманту мастацкага цэлага. Замена сістэмнага тыпу адносін <i>частка – цэлае</i> на цэласны тып адносін <i>момант цэлага – цэлае</i> (кропля – акіян). Актуальность <i>навуковай</i> праблемы <i>мастацтва літаратуразнаўчага аналізу</i>. Асаблівыя патрабаванні, што прад’яўляюцца да сучаснага навуковага літаратуразнаўства Па-першае, вучоны павінен быць таленавітым чытачом, гэта значыць неардынарнай асобай, здольнай да суперажывання і сатворчасці. Па-другое (адначасова з «па-першае»: эффект цэласнасці), вучоны павінен заставацца вучоным, гэта значыць чалавекам, які ў вядомым адносінах ідзе далей за пісьменніка і далей за чытача: мастацкі твор адкрываецца яму не толькі з боку суперажывання і сатворчасці, але і з боку навуковага пазнання цэласнасці. Спалучэнне навуковага і мастацкага падыходаў – гарантыя максімальна даступнай чалавеку паўнаты ўспрымання літаратурна-мастацкай інфармацыі.
--	--	--

2. Практычныя і семінарскія заняткі, іх змест і аб'ём у гадзінах

№п/п	Практычныя і семінарскія заняткі	Змест
1	2	3
1.	Мастацкі вобраз	1. Мастацкі вобраз як форма адлюстравання рэчаіснасці. 2. Мастацкі вобраз і знак. 3. Мастацкае абагульненне, віды мастацкіх абагульненняў. 4. Мастацкая ўмоўнасць, яе віды.
2.	Модусы мастацкасці. Стратэгіі мастацкай тыпізацыі. Творчы (мастацкі) метады	1. Мастацкі метады. 2. Канцэпцыі мастацкага метады. 3. Класіцызм. 4. Сентыменталізм. 5. Рамантызм. 6. Рэалізм. 7. Мадэрнізм. Мадэрнісцкія плыні. 8. Постмадэрнізм.
3.	Метажанр	1. Азначэнне метажанру. 2. Эталагічныя творы. 3. Раманічныя творы.
4.	Жанр	1. Паняцце пра жанр. 2. Віды жанраў, іх класіфікацыя. 3. Сучасныя тэорыі жанру.
5.	Літаратурны род	1. Паняцце пра літаратурны род. 2. Лірычныя, эпічныя, драматычныя творы. 3. Дыфузія літаратурных родаў.
6.	Стыль	1. Азначэнне стылю. 2. Фактары і кампаненты стылю. 3. Сюжэт. 4. Кампазіцыя. 5. Дэталі. 6. Мастацкае маўленне і тэкст. 7. Псіхалагізм у літаратуры, тыпалогія псіхалагізму, сродкі і спосабы псіхалагічнага аналізу. 8. Стылізацыя, яе функцыі і віды.
7.	Генезіс мастацкай творчасці і літаратурнага творца	1. Міфалагічная школа, неаміфалагізм. 2. Кампаратывізм. 3. Культурна-гістарычная школа. 4. Біяграфічны метады, псіхалагічная школа. 5. Сацыялагічны напрамак у літаратуразнаўстве. 6. Вульгарны сацыялагізм. 7. Структуралізм. 8. Постструктуралізм.
8.	Крытэрыі мастацкасці ў літаратуры	1. Азначэнне мастацкасці. 2. Крытэрыі мастацкасці, іх гістарычная зменлівасць. 3. Мастацкасць, масавасць і элітарнасць.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін часов		Колькасць гадзін КСР	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі		
1	2	3	4	5	6
	Тэорыя літаратуры	26	20	6	экзамен
Модуль 1: Эстэтыка літаратуры					
1.	Тэорыя літаратуры як навука	2		2	гутарка
2.	Прырода мастацкага мыслення і мастацкага твора як аб'ект вывучэння. Асоба як суб'ект і аб'ект эстэтычнай дзейнасці	2	4	2	праверка канспектаў
3.	Кантроль КСР			2	гутарка, абарона мультымедычных прэзентацый, даклад
	Выніковы кантроль па модулю				кантрольнае апытванне
Модуль 2: Паэтыка і тэорыя літаратурнага працэсу					
4.	Модусы мастацкасці. Стратэгіі мастацкай тыпізацыі. Творчы (мастацкі) метады	4	4		гутарка
5.	Метажанр. Род	2	4		гутарка
6.	Жанр	2	2		калоквиум
7.	Стыль	2	4		кантрольнае апытванне
8.	Генезіс літаратурнага твора і мастацкай творчасці	2	2		тэст
9.	Мастацкі твор у гісторыка-функцыянальным аспекце	2			гутарка
10.	Псіхалагізм у літаратуры	2			гутарка
11.	Нацыянальнае як фактар мастацкасці	2			гутарка
12.	Крытэрыі мастацкасці	2			кантрольнае апытванне
13.	Прынцыпы навуковага аналізу літаратурнага твора	2			гутарка
	Выніковы кантроль па модулю				экзамен

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

1. Асноўная і дадатковая літаратура

№п/п	Пералік літаратуры	Год выдання
1	2	3
Асноўная		
1.	Андреев, А.Н. Теория литературы: личность, произведение, художественное творчество: в 2 ч. / А.Н. Андреев. – Минск: Изд-во Гревцова, 2010.	2010
2.	Хомякова, О.Р. Теория литературы : учеб. пособие для студентов учреждений высш. пед. образования по филол. специальностям / О. Р. Хомякова. - Минск : РИВШ, 2013.- 360 с. Гриф МО РБ	2013
3.	Хализев, В.Е. Теория литературы / В.Е. Хализев. – М., 1999, 2001, 2007.	2007
Дополнительная		
4.	Бароўка, В.Ю. Тэорыя літаратуры / В.Ю. Бароўка. – Віцебск, 2005.	2005
5.	Бароўка, В. Ю. Тэорыя літаратуры : вучэбна-метадычны комплекс / В. Ю. Бароўка ; М-ва адукацыі РБ, УА "ВДУ імя П. М. Машэрава", Каф. беларус. літаратуры. - Віцебск : УА "ВДУ імя П. М. Машэрава", 2010.- 75 с.	2010
6.	Шевцова, Л. И. Теория литературы : учеб.-метод. комплекс для студентов филол. фак. дневной и заочной форм обучения / Л. И. Шевцова ; М-во образования Республики Беларусь, УО "ВГУ им. П. М. Машерова", Каф. литературы. - Витебск : УО "ВГУ им. П. М. Машерова", 2011.- 133 с.	2011
7.	Бройтман, С.И. Теория литературы: в 2 т. / С.И. Бройтман, Н.Д. Тамарченко, В.И. Тюпа. – М., 2003.	2003
8.	Фащенко, Т.Г. Теория литературы / Т.Г. Фащенко. – М., 2008.	2008
9.	Веселовский, А.Н. Историческая поэтика / А.Н. Веселовский. – М.: Высш. шк., 2006.	2006
10.	Зарубежная эстетика и теория литературы XIX–XX веков: трактаты, статьи, эссе. – М.: Прогресс, 1987.	1987
11.	Литературный энциклопедический словарь. – М., 1987.	2011
12.	Подорога, В.А. Мимесис: материалы по аналитической антропологии литературы: в 2 т. / В.А. Подорога. – М.: Логос, 2011, т.1- 2.	2011
13.	Рагойша, В.П. Тэорыя літаратуры ў тэрмінах / В.П. Рагойша. – Мінск, 2003.	2003
14.	Сухих, И.Н. Структура и смысл: теория литературы для всех / И.Н. Сухих. – СПб.: Азбука, 2016. – 544 с.	2016

2. Прыкладны пералік заданняў кіруемай самастойнай работы

№ п/п	Тэма (к-сць гадзін)	Пытанні для разгляду	Заданні па тэме КСР, якія фарміруюць/іруюць компетенцыі на ўровне		
			пазнавання (4–6 балаў)	узнаўлення (7–8 балаў)	применения полученных знаний (9–10 баллов)
1.	Сучасны стан беларускага літаратуразнаўства (2 гадзіны)	1.Сацыякультурныя ўмовы развіцця сучаснай беларускай літаратуры і літаратуразнаўства. 2.Метадалагічны асновы беларускага літаратуразнаўства. 3. Жанры беларускага літаратуразнаўства. 4. Асноўныя цэнтры літаратуразнаўчых даследаванняў.	1. Азнаёміцца з вучэбнай літаратурай па тэматыцы заняткаў; 2. Азнаёміцца з кароткім зместам лекцыйных заняткаў, што прадугледжваюць разгляд дадзенай тэматыкі; 3. Складзі тэзісы па тэматыцы заняткаў.	1. Азнаёміцца з вучэбнай літаратурай па тэматыцы заняткаў; 2. Азнаёміцца з кароткім зместам лекцыйных заняткаў, што прадугледжваюць разгляд дадзенай тэматыкі; прэду 3. Падрыхтоўка прэзентацыі па тэме заняткаў.	1. Азнаёміцца з вучэбнай літаратурай па тэматыцы заняткаў; 2. Азнаёміцца з кароткім зместам лекцыйных заняткаў па дадзенай тэматыцы; 3. Прадставіць алгарытм дынамікі развіцця беларускага літаратуразнаўства і даклад па дзейнасці аднаго з літаратуразнаўцаў.
	<i>Форма кантролю</i>		гутарка	гутарка, абарона мультымедычных прэзентацый	гутарка, даклад
2.	Прызначэнне мастацтва (1 гадзіна)	1. Мастацкая каштоўнасць. Катарсіс. 2.Мастацтва ў кантэксце культуры і літаратуры. 3. Канцэпцыі крызісу мастацтва і спрэчкі пра будучыню літаратуры.	1. Азнаёміцца з вучэбнай літаратурай па тэматыцы заняткаў; 2. Азнаёміцца з кароткім зместам лекцыйных заняткаў, што прадугледжваюць разгляд дадзенай тэматыкі; 3. Складзі тэзісы па тэматыцы заняткаў.	1. Азнаёміцца з вучэбнай літаратурай па тэматыцы заняткаў; 2. Азнаёміцца з кароткім зместам лекцыйных заняткаў, што прадугледжваюць разгляд дадзенай тэматыкі; 3. Падрыхтоўка прэзентацыі па тэматыцы заняткаў.	1. Азнаёміцца з вучэбнай літаратурай па тэматыцы заняткаў; 2. Азнаёміцца з кароткім зместам лекцыйных заняткаў па дадзенай тэматыцы; 3. Схематычна прадставіць асноўныя эстэтычныя тэорыі будучыні літаратуры вучоных XX ст.
	<i>Форма кантролю</i>		гутарка	гутарка, абарона мультымедычнай прэзентацыі	гутарка, кантрольная работа.

3.	Літаратура літаратуры (1 гадзіна)	ў	1. Слова аўтарскае і не аўтарскае. 2. Чужое слова. 3. Алюзіі і рэмінісцэнцыі. 4. Інтэртэкстуальнасць.	1.Азнаёміцца з вучэбнай літаратурай па тэматыцы заняткаў; 2. Азнаёміцца з кароткім зместам лекцыйных заняткаў, што прадугледжваюць разгляд дадзенай тэматыкі; 3.Скласці тэзісы па тэматыцы заняткаў.	1.Азнаёміцца з вучэбнай літаратурай па тэматыцы заняткаў; 2.Азнаёміцца з кароткім зместам лекцыйных заняткаў, якія прадугледжваюць разгляд дадзенай тэматыкі; 3.Падрыхтоўка прэзентацыйнага па тэматыцы заняткаў.	1.Азнаёміцца з вучэбнай літаратурай па тэматыцы заняткаў; 2. Азнаёміцца з кароткім зместам лекцыйных заняткаў па дадзенай тэматыцы; 3. Прадставіць рэфераты па праблемах пераемнасці, сёманаліза і інтэртэкстуальнасці.
	Форма кантролю			гутарка	гутарка, абарона мультымедычных прэзентацый	абарона рэфератаў па заданні №3.

Спасылка: ЭУМК “Тэорыя літаратуры” (аўтар: Бароўка В.Ю.), 2015 г.

Крытэрыі ацэнкі заданняў кіруемай самастойнай работы

Выкананне заданняў па тэме КСР, што фарміруюць кампетэнцыі на ўзроўні пазнавання, ацэньваюцца ў 5-6 балаў; заданняў па тэме КСР, што фарміруюць кампетэнцыі на ўзроўні ўзнаўлення, ацэньваюцца ў 7-8 балаў; заданняў па тэме КСР, што фарміруюць кампетэнцыі на ўзроўні прымянення атрыманых ведаў, ацэньваюцца ў 9-10 балаў.

3. Формы кіравання самастойнай работай

№п/п	Формы кіравання	Сродкі
1.	Вусная	Гутарка. Даклад.
2.	Пісьмовая	Пісьмовая справаздача аб выкананні задання. Кантрольная работа. Рэферат.
3.	Тэхнічная	Абарона мультымедычных прэзентацый.

4. Сродкі дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці

№п/п	Формы дыягностыкі	Сродкі дыягностыкі
1.	Вусная	Гутарка. Калоквіум. Даклад на практычных занятках. Экзамен
2.	Пісьмовая	Кантрольнае апытванне. Рэферат.
3.	Тэхнічная	Прэзентацыя.

5. Крытэрыі ацэнкі ведаў разгледжаны і зацверджаны на пасяджэнні кафедры літаратуры (пратакол № 12 ад 21.05.2018).

Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці

Узроўні	Балы	Паказчыкі ацэнкі
Нізкі	1	Студэнт не даў адказу на тэатэтычнае пытанне, не выканаў практычнае заданне.
	2	Студэнт не даў адказу на тэарэтычнае пытанне, не выканаў практычнае заданне або выканаў з памылкамі, якія не мог выправіць, нягледзячы на пытанні-падказкі з боку выкладчыка.
	3	Студэнт даў нездавальняючы адказ на тэарэтычнае пытанне, не выканаў практычнае заданне або выканаў з памылкамі, якія не змог выправіць, нягледзячы на пытанні выкладчыка, якія дапамагалі яму ў справе выпраўлення памылак.
Здавальняючы	4	Студэнт даў няпоўны, але здавальняючы адказ на тэарэтычнае пытанне, не выканаў практычнае заданне, але прадэманстраваў разуменне сутнасці задання, калі адказваў на вызначальныя пытанні выкладчыка.
Сярэдні	5	Студэнт даў няпоўны, але здавальняючы адказ на тэарэтычна, з істотнымі недахопамі выканаў практычнае заданне і пры гэтым не мог зрабіць неабходныя выправуленні па патрабаваннях выкладчыка.
	6	Студэнт даў няпоўны, але здавальняючы адказ на тэарэтычнае пытанне, з істотнымі памылкамі выканаў практычнае заданне, але змог зрабіць частковыя выправуленні па патрабаваннях выкладчыка.
Дастатковы	7	Студэнт даў поўны, але з нязначнымі недакладнасцямі адказ на тэарэтычнае пытанне, з нязначнымі памылкамі выканаў практычнае заданне, пры гэтым не змог выправіць памылкі па патрабаванні выкладчыка.
	8	Студэнт дал поўны адказ на тэарэтычнае пытанне, але дапусціў нязначныя недакладнасці, якія ў далейшым змог выправіць пры адказе на ўдакладняльныя пытанні выкладчыка, з нязначнымі памылкамі выканаў практычнае заданне, але змог унесці неабходныя выправуленні па патрабаваннях выкладчыка.
Высокі	9	Студэнт даў поўны адказ на тэарэтычнае пытанне, прадэманстраваў валоданне паняццёва-тэрміналагічным апаратам па тэме пытання, правільна выканаў практычнае заданне, паспяхова адказаў на дадатковыя пытанні выкладчыка па тэме, сумежнай з пытаннем / заданнем.
	10	Студэнт даў вычарпальны адказ на тэарэтычнае пытанне, прадэманстраваў свабоднае валоданне паняццёва-тэрміналагічным апаратам па тэме пытання, правільна выканаў практычнае заданне, паспяхова адказаў на дадатковыя пытанні выкладчыка, патлумачыў алгарытм яго выканання, паспяхова адказаў на дадатковыя пытанні выкладчыка па праграме дысцыпліны.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

Назва дысцыпліны, з якой патрабуетца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Решение, принятое кафедрой, разработавшей учебную программу (с указанием даты и номера про- токола)
1	2	3	4
Гісторыя рускай літаратуры	літаратуры	прапаноў няма	протокол № 10 от 18.05.2018 г.
Гісторыя беларускай літаратуры	літаратуры	прапаноў няма	протокол № 10 от 18.05.2018 г.
Гісторыя замежнай літаратуры	літаратуры	прапаноў няма	протокол № 10 от 18.05.2018 г.

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЕНИ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

на ____/____ навучальны год

№ п/п	Дапаўненні і змены	Падставы

Вучэбная праграма прагледжана і зацверджана на пасяджэнні кафедры
літаратуры (пракакол № _____ ад _____ 20__ г.)
(назва кафедры)

Загадчык кафедры

(вучоная ступень, вучонае званне)

(подпис)

(імя, імя па бацьку, прозвішча)

ЗАТВЕРДЖАЮ

Дэкан факультэта

(вучоная ступень, вучонае званне)

(подпис)

(імя, імя па бацьку, прозвішча)

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЕНИ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

на ____ / ____ навучальны год

№ п/п	Дапаўненні і змены	Падставы

Вучэбная праграма прагледжана і зацверджана на пасяджэнні кафедры
літаратуры (пракакол № _____ ад _____ 20__ г.)
(назва кафедры)

Загадчик кафедры

(вучоная ступень, вучонае званне)

(подпис)

(імя, імя па бацьку, прозвішча)

ЗАТВЕРДЖАЮ

Дэкан факультэта

(вучоная ступень, вучонае званне)

(подпис)

(імя, імя па бацьку, прозвішча)

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЭНЫ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

на ____ / ____ навучальны год

№ п/п	Дапаўненні і змены	Падставы

Вучэбная праграма прагледжана і зацверджана на пасяджэнні кафедры
літаратуры (пратакол № ____ ад _____ 20__ г.)
(назва кафедры)

Загадчык кафедры

(вучоная ступень, вучонае званне)

(подпіс)

(імя, імя па бацьку, прозвішча)

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дэкан факультэта

(вучоная ступень, вучонае званне)

(подпіс)

(імя, імя па бацьку, прозвішча)

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЭНЫ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

на ____ / ____ навучальны год

№ п/п	Дапаўненні і змены	Падставы

Вучэбная праграма прагледжана і зацверджана на пасяджэнні кафедры
літаратуры (пратакол № ____ ад _____ 20__ г.)
(назва кафедры)

Загадчык кафедры

(вучоная ступень, вучонае званне)

(подпіс)

(імя, імя па бацьку, прозвішча)

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дэкан факультэта

(вучоная ступень, вучонае званне)

(подпіс)

(імя, імя па бацьку, прозвішча)